

Slovenski dom

Štev. 246

V Ljubljani, sobota 28. oktobra 1939

Leto IV

Odprava prepovedi v izvozu orožja v vojskujoče se države - drugi politični uspeh Anglije in Francije od začetka vojne:

Amerika bo oskrbovala Anglijo in Francijo z orožjem in vojnimi potrebščinami

Washington, 28. oktobra. Senat je izglasoval odpravo prepovedi izvoza orožja v vojskujoče se države.

Za odpravo prepovedi izvoza orožja je glasovalo 67, proti njej pa samo 22 senatorjev.

Menijo, da je odprava prepovedi izvoza orožja v vojskujoče se države utrla pot za vladni zakonski predlog o novih določilih glede ameriške nevtalnosti.

Ker je zbornica že glasovala o zakonskem načrtu za preklje prepovedi izvoza orožja ob zadnjem zasedanju, se bo pristojni odbor v zbornici baval samo z razlikami med načrtom sprejetim v senatu in načrtom, o katerem je svojčas glasoval parlament. Takoj, ko bo odbor končal svoje delo, se bo začela razprava. Trdijo, da bo nov zakon o nevtalnosti izglasovan že prihodnji petek.

London, 28. oktobra. o. Današnji angleški tisk razpravlja samo o odpravi prepovedi za izvoz orožja iz Združenih držav v vojskujoče se države in pravi, da je ta ameriški sklep drugi veliki politični uspeh Anglije in Francije od začetka sedanje vojne. Prvi uspeh je bila pogodba s Turčijo. Odprava prepovedi izvoza orožja iz Združenih držav pomeni dejansko, da bo Amerika odslej Angliji in Franciji lahko neovirano dobavljala vse, kar za vojskovanje potrebuje. V načelu je sicer zdaj možna prodaja orožja in vojnega blaga vsem vojskujočim se državam. Ker pa imata nad Atlantskim morjem popolno oblast samo Francija in Anglija, bosta mogli orožje v Ameriki kupovati in ga voziti v Evropo samo oni dve.

Poštni promet med Jugoslavijo in Nemčijo ustavljen

Od včeraj naprej je meja med našo državo in Nemčijo za poštni promet hermetično zaprta. Osební promet poteka neovirano, pošta pa iz Nemčije več ne prihaja. Poštni vozovi, ki so pripeli obema nemškima vlakoma, prihajajo včeraj in danes popolnoma prazni. Uradniki nimajo v njih nobenega posla, ker pripeljejo s seboj samo nekaj časopisov ter prazne poštne zapisknike. Tudi telefonski in brezžični promet je ustavljen ter ni mogoče niti v Nemčijo, niti iz Nemške države brzojaviti ali telefonirati. Velike skrbi imajo zaradi tega naši izvozniki, ki so zadnje dni poslali svoje blago v Nemčijo. Posebno so v neprijetnem položaju izvozniki žive živine in svinj, ker ne vedo, ali so njihovi transporti v redni prišli. Kako dolgo bo sedanje stanje trajalo, se ne ve in ni znano o tem nič tudi nemškimi poštanim uslužbencem. Tudi ne vedo, zakaj je namah ustavljen ves poštni promet, domnevajo pa, da so v Nemčiji velika vojaška premikanja, kar ima ponavadi za posledico tudi omejitve v poštnem in osebnem prometu.

Nemški tisk napoveduje senzacionalne sovjetske sklepe

Berlin, 28. oktobra. o. Nemški listi razpravljajo o zasedanju sovjetskega parlamenta, ki je sklican za torek. Na tem zasedanju, katerega se bodo udeležili tudi novi boljševiški poslanci iz zasedenih poljskih pokrajin, bo predsednik sovjetske vlade in zunanji minister Molotov imel obsežno poročilo o sedanjem političnem položaju na svetu in o stališču Sovjetske Rusije do zadnjih dogodkov. Nemški listi napovedujejo, da bo sovjetski parlament po tem poročilu sprejel važen in senzacionalen sklep. Kakšen bo ta sklep, pa nemški tisk ne pove.

Zanimiva izvajanja italijanskega pomorskega strokovnjaka

V sedanji vojni na morju sta Anglija in Francija popolni gospodarici morja

Nemških presenečenj na morju ni umestno pričakovati

Rim, 28. oktobra. o. Včeraj so vse italijanske radijske postaje prenašale zanimivo strokovno predavanje o sedanji vojni na morju. Predavatelj je bilo popolnoma objektivno in se je držalo zgolj stvarnih, ugotovljenih dejstev.

Italijanski, torej nepristranski pomorski strokovnjak je v svojih izjavah ugotovil, da sta v sedanji vojni Anglija in Francija popolni gospodarici Severnega in Atlantskega morja, kjer je prišlo do napadov in spopadov. Dosedanji potek pomorskega vojskovanja je pokazal, da je otročje misliti na kak večji nemški pomorski uspeh, ki bi odločujoče vplival na izid vojne. Navzlic vsem izpopolnitvam letalstva in vojnega brodograja je količina še vedno najvažnejša reč. Pri morebitnih napovedih o izidu vojne na morju je treba vedno postaviti tonažo proti tonaži in iz tega razmerja se da dokaj točno in zanesljivo povedati, kdo ima večje šanse za uspeh. Danes sta to nedvomno Anglija in Francija, s katerima se Nemčija po količini svojega vojnega brodograja niti od daleč ne more primerjati. Angliji in Franciji se je takoj v začetku vojne posrečilo očistiti morje od nemških trgovskih ladij, s čimer je Nemčija izgubila prav za prav svojo trgovsko mornarico, tudi če so se ladje zatele v nevtralna pristanišča.

Druge pomorske prednosti Anglije v primerjavi z Nemčijo je v tem, da razpolaga Anglija z naravnost ogromnim številom mornarjev, izurjenih

Z včerajšnjim sklepom je Angliji in Franciji zagotovljena vsa gospodarska pomoč Združenih držav, kar pomeni za njiju ogromno pridobitev. Ni pa dvoma, da bo včerajšnje glasovanje vplivalo tudi na razpravo o spremembi sedanjega ameriškega nevtalnostnega zakona, tako da bo Amerika po odpravi prepovedi za izvoz orožja dobila nov nevtalnostni zakon, ki bo prinašal velike ugodnosti za Anglijo in Francijo.

London, 28. oktobra. o. Londonski radio vztrajno poroča, da se nemške čete pripravljajo za veliko ofenzivo. Nemci imajo zdaj okoli 18 divizij zbranih ob holandski meji, nad 12 divizij pa je ob švicarski meji. Vojaški strokovnjaki računajo, da ima Nemčija na zahodnem bojišču od 70 do 80 divizij vojaštva. Priprave za ofenzivo še vedno traja-

Nove vesti o pripravah za nemško ofenzivo na zahodu

50 nemških divizij zbranih za Siegfriedovo črto

London, 28. okt. o. Londonski radio vztrajno poroča, da se nemške čete pripravljajo za veliko ofenzivo. Nemci imajo zdaj okoli 18 divizij zbranih ob holandski meji, nad 12 divizij pa je ob švicarski meji. Vojaški strokovnjaki računajo, da ima Nemčija na zahodnem bojišču od 70 do 80 divizij vojaštva. Priprave za ofenzivo še vedno traja-

Prva okrožnica sv. očeta Pija XII.:

„Meč ne prinaša svetu rešitve“

Vatikan, 28. oktobra. o. Prva okrožnica svetega očeta Pija XII. se začneja z besedami »Summi Pontificatus«. V njej sv. oče ugotavlja resnost sedanjega časa in pravi, da ga je pri sestavljanju okrožnice navdajala silna bolečina ob misli na strahotne vojne, glede katere je storil vse, da bi jo preprečil. Vzrok za to gorje je v zanikanju božjih načel v življenju posameznikov in narodov. Svet zavrača naravni zakon, ki ima svojo podlago v Bogu. Novo poganstvo se čim dalje bolj širi in nosi na svet pokvarjenost. Iz njega izvira oboževanje države, ki postaja sama sebi namen. Po teh naukih je država neodvisna od krščanskih moral-

Washington, 28. oktobra. o. Po vsej Ameriki je izid glasovanja glede odprave prepovedi za izvoz orožja v vojskujoče se države vzbudil silovit vtis. Ameriška javnost smatra ta izid kot velik uspeh predsednika Roosevelta in kot pomembno pridobitev za Anglijo in Francijo v moralnem in v materialnem pogledu.

Zakon prepoveduje ameriškim trgovskim ladjam, da prevažajo orožje v vse vojskujoče se države. Dovoljeno je ameriškim ladjam prevažati orožje v Avstralijo, južno in zahodno Afriko ter v vse južnoameriške države. Vojskujočim se državam je dovoljeno, da kupujejo orožje v Združenih državah, morajo pa same poslati svoje ladje za vkrcanje orožja in blago še pred odhodom plačati.

jajo in so vse ceste ob zahodnem bojišču prenapolnjene z vojaštvom, tanki in vozovi.

Na bojišču samem ni prišlo do nikakršnih resnejših spopadov, slišati je samo topniško obstreljevanje z ene in druge strani. Dež in sneg ovirata obe stranki pri vojaških operacijah.

nih zakonov. To pojmovanje je rodilo sedanjo vojno. Uporabljanje sile jemlje vsako vsebino sklenjenim pogodbam in uničuje zaupanje med narodi. Težnja za uveljavljanje sile je privedla svet na rob pogube. Meč ne prinaša rešitve za svet. Bodoči rodovi bodo morali svoje življenje spet postaviti na naravno pravo in na božje temelje. Cerkev bo z vsemi svojimi silami sodelovala pri obnovitvi takega reda.

Na koncu okrožnice sv. oče prosi vernike po vsem svetu, naj ne prenehajo moliti za mir in za usmiljenje božje.

17 letnica fašistovskega pohoda na Rim

Rim, 28. oktobra. o. Danes praznujejo po vsej Italiji s slovesnimi prireditvami 17 letnico fašistovskega pohoda na Rim, s čimer se je začela nova doba za Italijo. Glavni del slovesnosti bo v tem, da bodo po vsej Italiji začeli obsežna nova javna dela. V izsušenih pontinskih močvirjih pa bodo odprli novo, najmodernejše urejeno kmetijsko naselje Pomezio.

V Rimu so se davi ob devetih voditelji fašistovske stranke poklonili pred spomenikom padlih fašistov, ob 10 so prenesli na balkon Beneske palače zastave in znamenja stranke, ob 11 pa je glavni tajnik stranke Starace z drugimi voditelji izročil Mussoliniju kot predsedniku in ustanovitelju stranke člansko legitimacijo št. 1 za 18. leto fašistovske vlade.

Rim, 28. oktobra. o. Vei italijanski listi podarjajo pomen današnjega narodnega praznika za Italijo. Fašistovska Italija pod vodstvom Mussolinija z vero pozdravlja zarjo 18. fašistovskega leta in slavi v delu svojo obnovljeno imperialno moč. Sedanje vojno stanje v Evropi, glede katerega italijanski narod in njegov voditelj ohranjata stališče mirne delavnosti ter budne pozornosti, ne more

preglasiti dejstva, da je prav leto, v katerem se je začela vojna, prineslo Italiji veličastna dela: združitev Albanije z Italijo, začetek velikanske agrarne in socialne reforme na Siciliji, nov civilni zakonik, nov šolski red, določila o rasi ter obsežne in pomembne pridobitve v avtarkičnem gospodarstvu. Toda ta zunanji obračun je presečen po duhovnem obračunu, ki izkazuje zvezo med fašistovskim narodom in Mussolinijem, kakršne zgodovina ne pomeni.

Pomemben nov sporazum med Anglijo in Italijo

Rim, 28. okt. o. Italijanski državni podtajnik v zunanjem ministrstvu Gianinni ter angleški poslanik v Rimu sir Percy Lorraine sta podpisala dopolnilni sporazum k angleško-italijanski trgovski pogodbi. Sporazum ima namen povečati gospodarsko izmenjavo blaga med Italijo in Anglijo. Zdi se, da vsebuje tudi sporazum o tem, da bodo italijanske trgovske ladje prevažale iz nekaterih čezmorskih držav in pokrajin blago za Anglijo.

Stalna mešana italijansko-angleška gospodarska komisija, ki bo ustanovljena na osnovi danes podpisanega sporazuma, bo prispevala k okrepitevi italijansko-angleških odnosov. Pooblaščenči londonski krogi smatrajo, da bo ta nova ustanova lahko v kratkem zadovoljivo razpravljala o medsebojnih gospodarskih vprašanjih. — Enaka komisija že uspešno deluje za poglobitev gospodarskih odnosov med Italijo in Francijo.

Pomembni politični posveti v Romuniji

Bukarešta, 28. oktobra. m. Prihodnje dni bodo v Bukarešti posvetovanja, ki bodo zelo važna za bodočo zunanjo politiko in za nadaljni razvoj dogodkov na Balkanu. Zunanje ministrstvo v Bukarešti je poklicalo nujno v prestolnico svoje poslanike, ki so iz Ankare, Sofije, Beograda in Aten na važno konferenco, ki bo te dni. Romunski veleposlanik v Ankari ter poslanik v Sofiji sta že prispela v Bukarešto, prihod ostalih pa pričakujejo danes.

Glavno vprašanje, o katerem bodo razpravljali na tej konferenci, je vprašanje položaja, ki je nastal po sklenjenju pogodbi med Turčijo ter Francijo in Anglijo.

Francoskim in angleškim vojakom na bojišču pošiljajo domačini dnevno sedem do osem milijonov pisem, zaradi česar je razumljivo, da je pošta v zastoju, je izjavil francoski poštni minister Julienn na očitke časopisja, da pri sicer vzorni organizaciji prekrbe edino pošta ne posluje v red.

Vesti 28. oktobra

O morebitni selitvi Nemcev iz Jugoslavije je sredi razpravljati tudi londonski radio v poročilu iz Beograda in navajal, da večina Nemcev v Jugoslaviji, ki so bogati in na dobri zemlji, noče o selitvi nič slišati, kar se vidi tudi iz nemškega manjšinskega tiska. Ker nar.-soc. organizacija med jugoslovanskimi Nemci zaradi medsebojnih sporov še ni docela izvedena, bi bila morebitna selitev tudi zaradi tega otežkočena.

V koncentracijsko taborišče so poslali slovitega nemškega pisatelja Vicherta, ker se je branil dati velik del svojih dohodkov za zimsko pomoč, in je bil to pripravljen storiti le, če bi izpustili iz ječe znanega pastirja Niemöllerja. Nemško gospodarsko ministrstvo je ustanovilo v Berlinu poseben urad za pošiljanje oglasov nemških podjetij tujim listom.

Nemško križarko »Deutschland«, ki preganja angleške ladje po Severnem Atlantiku, mislijo ujeti tako, da bi jo najprej odrezali od vseh oporišč in ji preprečili oskrbo z gorivom, nakar se bo morala sama udati ali pa se potopiti. Nemške državne železnice so razpisale notranje posojilo 500 milij. mark, ker jim primanjkuje sredstev, da bi lahko zadostovale sedanjim prometnim potrebam.

Nove predsednik slovaške vlade, dr. Tiso, je včeraj sprejel in pogostil tuje častnike.

Poveljstvo litvanske vojske je v zasedenih ozemljih takoj razglasilo vojno stanje. Litvanski komisar, polkovnik Merkis, je ob prevzemu oblasti dejal, da bo Litva imela v Vilni in v zasedenem ozemlju še veliko težav. Iz te izjave se da sklepati, da se oddelki poljske vojske še vedno branijo po raznih nedostopnih predelih tega ozemlja.

Belgijski ministrski predsednik Spaak je včeraj imel govor po radiu, v katerem je dejal, da mora Belgija z vsemi silami varovati svojo nevtalnost in bo morala zato ukreniti vse, da onemogoči delo tistih, ki v tisku to nevtalnost kršijo. V sedanjem času morajo vsi Belgijci svoje osebnosti podrediti državnim koristim, sicer utegne Belgijo spet zajeti nesreča, kakor leta 1914.

Sovjetska in litvanska vlada sta podpisali sporazum o končni razdelitvi na zasedenem poljskem ozemlju.

Iz Moskve poročajo uradno, da je boljševiška pokrajinska skupščina v Lwovu enoglasno sklenila priključitev bivše poljske Ukrajine k ukrajinski sovjetski republiki.

S prihodom ponedeljkom bo Anglija obnovila redni zračni promet z vsemi evropskimi državami, razen z Nemčijo in istimi državami, ki jih je Nemčija zadnja leta zasedla.

Poljska vlada v Parizu je naročila vsem svojim poslanikom po tujih prestolnicah, naj pri tamošnjih vladah protestirajo proti uvedbi nemške uprave na zasedenem poljskem ozemlju.

Ameriški senat je sredi sprejel predlog, da bo mornarjem tujih ladij odselej prepovedano stopiti na ameriška tla, ker je od začetka vojne že blizu 2000 tujih mornarjev pobegnilo z ladij in se protizakonito naselilo v Ameriki.

Nemško poslaništvo na Finskem je izdalo oklic, naj se vsi nemški državljani in finski državljani nemške narodnosti prstovoljno preselijo v domovino. Na poslaništvo so že odprli urad za preseljevanje in za prodajo imetja finskih Nemcev.

Ruske oblasti ne puste čez bivše poljsko ozemlje nobenega blaga v Nemčijo iz Romunije. Romunija je večino blaga po železnici za Nemčijo pošiljala čez Lwovo in Krakov. Zdaj skušajo Nemci predvsem olje in oljno semenje voziti čez Madžarsko, toda to še daleč ne zadostuje njihovim industrijskim potrebam.

Nemška vlada pripravlja prepoved o kajenju. Z njo bo odpravljeno uživanje nikotina na vsem nemškem ozemlju in sicer iz razloga, ker mora Nemčija vse svoj tobak uvažati, a zdaj potrebuje nujneje drugo blago in surovine iz tujine. Vesti o bodoči prepovedi so vzbudile veliko pobitost, saj so Nemci znani kot hudi kadilci in ljubitelji dobrega tobaka, zlasti pa cigar.

Po angleških podatkih je Rusija letos morala za svoje lastne potrebe uvoziti več stotisoč ton petroleja, ker sedanja proizvodnja ne zadostuje pospešeni industrializaciji.

25.000 kanadskih tovarov vseh strok dela za angleško in francosko vojsko. Te tovarne bodo dobavljale Angliji in Franciji letno 90% vse svetovne proizvodnje nikla, 300.000 ton bakra, 250.000 ton evincea, 7 milijonov ton petroleja itd.

Če bodo izselili Nemce iz vseh evropskih držav in jih poslali v domovino, bo nemško prebivalstvo naraslo za dva milijona duš, piše »Neue Zürcher Zeitung«.

Začetek pogajanj med Anglijo in Ameriko ter Japonsko

Tokio, 28. okt. Po razgovoru, ki ga je imel angleški veleposlanik v Tokiu, Robert Craigie, s pomočnikom ministra za zunanje zadeve Tanijem glede ureditve tiencinskega spora, je bilo sklenjeno, da se pogajanja med Anglijo in Kitajsko nadaljujejo prihodnji teden. Menijo, da se bodo tudi pogajanja med Japonsko in Ameriko pričela prihodnji teden.

Nova ugodnejša uredba o razdolžitvi kmetov

Belgrad, 28. oktobra. m. Prihodnje dni bo kraljevska vlada izdelala novo uredbo o razdolžitvi. Na eni zadnji seji ministrskega sveta je bil med drugim sprejet tudi sklep, da se izvedejo spremembe in dopolnila v zakonu o kmetijskih dolgovih in sicer na način, da se breme teh dolgov ublaži in zniža v večji in pravičnejši meri, kakor je bilo pa to do zdaj. Uredbo izdelujejo pravosodni minister Marković, minister Branko Čubrilović in prosvetni minister Boža Maksimović. V uredbi se bo zvedla misel, da je treba najprej priskočiti na pomoč malemu kmetu, to je kmetu, ki ima malo zemlje in ki ne more plačati dolgov.

Od tu in tam

Zanimivo razlago, zakaj je prišlo do senatnih volitev, je podal v svojem listu eden izmed prvakov Samostojne demokratske stranke, Večeslav Vilder. Takole pravi: »Volitve za senat so že bile dogovorjene s sporazumom dr. Maček-Cvetković in malo je manjkalo, da ni bil dan volitev razglašen obenem z ukazom o razpustu senata. Na ta kompromis je pristal dr. Maček zaradi tega, ker je bil mednarodni položaj tik pred vojno in je bilo treba ukazati delno mobilizacijo in so zato delne volitve izgledale trenutno kot nemogoče. Da pa ne bi kdo s presenečenjem prišel na misel, da bi se mogla sklicati tudi stara skupščina, ker ni bilo nobenega narodnega predstavništva, se je pristalo na kompromis s senatom. Toda jasno je, da sam senat ne more, vsaj po funkciji ne, ki mu jo daje ustava, obstojati. Za seboj bo neizogibno potegnili tudi splošne volitve.«

Z akcijo za pocenitev zdravil so začeli zagrebški zdravniki. Zdravila so se zadnje čase stalno podraževala ter tako postala za revne sloje nedostopna. Posebno so za pocenitev zdravnikov, ki imajo opravka največ z revnimi bolniki. Kako si zagrebški zdravniki pocenitev zdravil zamišljajo, pa še ni nič znanega.

V hrast, pod katerega se je zatekla ob nevihti, je udarila strela in jo ubila. Kmetico Barico Jokšić iz Korduna pri Karlovcu je zalotila nevihta na polju. Stopila je brž pod bližnji hrast, toda kmalu nato je vanj udarila strela in Barico na mestu ubila. Med preprostimi ljudstvom ni dosti znano, da strela najraje udara v dreve, ki ima hrapavo skorjo, skoraj nikdar pa ne trešči v drevesa, ki imajo gladko skorjo.

Angleški poslanik v Belgradu sir Ronald Campbell bo te dni odšel iz naše države, ker je bil imenovan za veleposlanika Velike Britanije v Parizu. Za slovo je njemu na čast priredil zunanji minister Cincar Marković kosilo v znanjem ministru, katerega so se udeležili poleg poslanika tudi višji uradniki angleškega poslanstva ter več višjih uradnikov iz našega zunanje ministrstva. Campbell je že drugi angleški poslanik, ki je bil iz Belgrada potem poslan na višje in bolj odgovorno mesto. Njegov prednik v Belgradu je bil Neville Henderson, ki je bil do izbruha vojne veleposlanik Velike Britanije v Berlinu.

Rekord v kriminalni kroniki so postavili na sodišču v Pančevu. Istega dne so tatu, čim je izvršil tatvino, prijeli, ga oddali policiji, ta dalje preiskovalnemu sodniku, potem spet državnemu tožniku in nazadnje sodniku, ki je takoj razpisal razpravo in tatitva obsodil. V eno izmed manufakturnih trgovin je stopil neznanec z dolgo suknjo. Začel se je s trgovcem pogajati za kos lepega blaga. Ko mu je trgovec obrnil hrbet, je brž silil kos blaga pod suknjo. To pa je videl javenec in stopil k telefonu. Kmalu sta bila v trgovini dva stražnika, ki sta kupca prijela in mu potegnili izpod suknje kos blaga. Takoj sta ga odpeljala na policijo, kjer so naredili zapisnik, nato so ga pa oddali spet sodišču. Preiskovalni sodnik je seveda delo hitro končal, naker je državni tožilec sestavil obtožnico ter jo izročil sodniku. Sledeči je razpravo takoj razpisal in obsodil tatitva na pet in dvajset dni strogega zapora. Ves proces je bil končan v nekaj urah.

Prvi del pripadajočega kredita, ki ga po določenem ključu dobi iz državnega proračuna banovina Hrvatska, je banska oblast že dobila. Na zahtev seji ekonomsko finančnega odbora ministrov je bilo dano finančnemu ministru dr. Šuteju polnomočje, da nakaže na račun kredita banovini Hrvatski 300 milijonov dinarjev, da bo mogla banovina v redu izvrševati svoje posle in obveznosti. Ostanek kredita bo dobila banovina takoj, čim bodo do podrobnosti izpeljana vsa vprašanja, ki so jih bile urede ob prenosu poslov na banovino Hrvatsko rešile. Med prvimi podporami je ban dr. Šubašić ukazal izplačati 460.000 din na račun dvomilijonske podpore za popravilo zagrebske stolnice.

Kako je naš uradniški aparat strahovito okostenel in okoren, nam izpričuje zgodba s signalno sireno, katero so v Nemčiji naročili gasilci iz Karlovca. Sirena, vredna 15.000 din, je prišla že pred letom in pol v Zagreb na carinarnico. Tedaj so se gasilci obrnili s prošnjo na finančno ministristvo, da bi jih oprostito carine. Ministrstvo je po nekaj mesecih sporočilo gasilcem, da je njihovi prošnji ustrezno. Sli so na zagrebsko carinarnico, toda tam jim niso dali sirene, češ da še niso dobili uradnega obvestila od pristojnega ministristva. Vsa posredovanja so bila zaman. Odlok o oprostitvi je romal bog ve kod in bog ve kolikokrat se je založil pri »vestnih« uradnikih, da sedaj o njem ni več sledu. Gasilci pa morajo še vedno čakati na svojo sireno, ki jo imajo na carinarnici nič manj kakor leto in pol. Sedaj so se obrnili na finančnega ministra dr. Šuteja in ga prosili, naj jim izposluje, da bodo sireno lahko na carinarnici dvignili.

Zanimiva borba med kemiki se je razvila pred šibeniškim sodiščem zaradi požara v hiši vinskih trgovcev bratov Picula. Lani jeseni je prišlo do kleti do eksplozije, naker se je vnela vsa hiša in pogorela. Zavarovalnica pa se je branila izplačati zavarovalno vsoto in je dejala, da sta brata sama podtaknili eksploziv, hoteli priti enostavno do zavarovalnine, ker je bila hiša mnogo manj vredna. Ze pri prvi razpravi sta se brata zagovarjala, da je prišlo do eksplozije zaradi alkoholnih plinov, ki so se nabirali v kleti zaradi zganja. Trdila sta, da je bržkone prišlo do kratkega stika, naker so se vneli plini. Sodišče je zaslialo strokovnjaka kemika, ki sicer ni izločil možnosti eksplozije alkoholnih plinov, vendar je dejal, da je kaj takega redko mogoče. Brata Picula sta bila obsojena, toda pritožila sta se in na ponovno razpravo prinesla strokovno mnenje dveh zagrebških univerzitetnih profesorjev, ki sta trdila, da je takšna eksplozija mogoča. Sodišče pa je nazadnje poklicalo še dva druga kemika, ki sta bila učenca imenovanih dveh zagrebških profesorjev, katera pa sta izključila možnost eksplozije. Namesto besednih dvobojev odvetaikov in državnega tožila je nastala borba kemikov o tem, če lahko alkoholni plini povzročijo eksplozijo. Preiskava je bila namreč dognala, da na ostankih pogorišča ni bilo nobene sledi o kakih drugih eksplozivih. Sodišče se je ponovno postavilo na stališče zadnjih dveh kemikov in brata spet obsodilo. Toda pravda se bo vlekla naprej, kajti brata Picula se bosta spet pritožila na Stot sedmorice, ki je bil prvo razsodbo že zavrgel, češ da dokazilni material ni bil zadosti znanstveno podprt.

Mnogo trgovcev je bilo zlasti v Srbiji že kaznovanih po odredbah zakona, ki pepoveduje navijanje cen življenjskim potrebščinam. Kazni so bile sprva bolj mile, ko pa se je pokazalo, da s tem ni bil dosežen noben uspeh, pa so oblasti začele izrekat krivcem hujše kazni. Tako je bil v Leskovcu v Srbiji kaznovan tudi zastopnik trdke »Bata«, ker je prodajal svoje blago dražje, kakor pa je imel označene cene na blagu, razstavljajem v izložbah. Poleg tega so mu zaplenili tudi raznega blaga v vrednosti 15.000 din,

Auer, Korže & Co. pred sodniki

Razprava, kakršne je ni bilo v Mariboru — Kaj vse si očitata glavna obtoženca Auer in Korže

Maribor, 27. oktobra.

V današnjem »Slovenskem domu« smo na podlagi obtožnice podali zgodovino afera, ki je spravila na zatožni klop pred mariborsko okrožno sodišče sleparja nenavadno velikega formata. Pred malim senatom, kateremu je predsedoval dr. Čemer, prisodnika pa sta bila dr. Mihalič in Lečnik, so se znašli 51 letni bivši ugledni mariborski trgovec in posestnik Anton Auer, 47 letni hišni posestnik, gostilničar in lastnik milijonskega premoženja Maks Korže, njegova 37 letna žena Terezija Korže, 28 letni klobučarski mojster Franc Čančala, njegova 28 letna žena Antonija, 39 letni mizarski mojster Viljem Benkič, 38 letni tekstilni strokovnjak Friderik Šapec in 42 letni mizarski mojster Anton Kolar. Vsi obtoženci so iz Maribora, kjer so vsi poznani in imoviti ljudje.

Prej prijatelja - sedaj sovražnika

Današnja razprava, za katero mariborska javnost ni vedela ter zaradi tega ni bilo dosti radovednosti v razpravni dvorani, se je že pričela tako, da se je videlo, da bo prinesla same senzacije in obilo zabave. Ko so se obtoženci posedli po zatožni klopi, in sicer po vrsti, kakor so za znakovani na obtožnici, se je Korže nenadoma dvignil in prosil predsednika, da se je lahko preselil na drugo mesto. »Auer je tak goljuf, da me je sram zraven njega sedeti,« je utemeljil svojo prošnjo. Predsednik je tej nenavadni prošnji ugodil, pa so posadili med Koržeta in Auerja tretjega obtoženca Čančalo. Po ugotovitvi obilnih formalnosti je prebral državni tožilec dr. Trampuš obilno obtožnico. Ze med branjem se je opazilo, da se obtoženci ne počutijo ravno ugodno. Posebno se je to videlo na Koržetu, ki se je neprestano izmikal ter po tihem protestiral, kadar ga je obtožnica opisovala v neugodni luči.

Korže skuša zatajiti Auerjev denar

Potem pa se je začelo zasliševanje obtožencev, najprej Auerja in za njim Koržeta. To je trajalo vse dopoldne. Ze pri branju obtožnice se je videlo, da sta glavna krivca cele afeze Auer, predvsem pa njegov prijatelj Korže, ki pa sedaj kar naenkrat ni hotel o kakšnem prijateljstvu z Auerjem ničesar vedeti. Auer je vse tako priznal, kajem ničesar vedeti. Auer je vse tako priznal, da je bilo v obtožnici ter prav nič ni skrival, da je nalašč nosil Koržetu denar v hrambo. Takrat pa je skočil Korže kvišku ter ves ogorčen zanikal, da ni nikoli prejel od Auerja niti pare. »Nosil mi je res, nosil v hišo, pa samo nesrečo, denarja pa niti pare nisem videl od njega.« Potem pa je spet skočil na noge Auer ter ves ogorčen očital Koržetu, da si hoče prisvojiti njegov denar, katerega si je s takšno muko prislužil. Ti očitki so se vrstili ves čas zasliševanja, drug drugemu sta metala v obraz, da sta največja lažniva in lopova.

Načrt za oropanje sluge davkarije

Končno pa je bilo Koržetu že vsega dovolj, pa je zabrusil Auerju: »Ti si hujši kakor gang-

Športne vesti

Spored za jutri
Hrvaško-slovenska liga

V slovensko-hrvaški ligi moramo na prvem mestu omeniti ljubljansko tekmo med našim ligašem Ljubljano in osješko Slavijo. To je zadnja tekma v jesenskem delu prvenstva v hrvaško-slovenski ligi. Po zadnjem uspehu našega ligaša v Splitu menimo, da morajo naši dobiti tekmo. Ne sodimo preveč tudi, če rečemo, da je zelo verjetno Ljubljana boljše kakor pa Osječani. Toda prav ta samozavest in podcenjevanje nasprotnika je že nekajkrat bilo vzrok porazu našega moštva. Nedeljsko tekmo torej ne gre vzeti preveč lahko. Osječani so moštvo, ki letos beležijo lepe uspehe. Najboljši njihov rezultat je prav gotovo remis s Concordijo v Zagrebu, kjer so naši proti istemu nasprotniku izgubili z 5:1. Prepričani smo, da bo naša Ljubljana zaigrala v nedeljo resno in s tako voljo do zmage kakor zadnjič v Splitu.

Zanimiv bo zagrebški derby med Grad-janskim in Haškom. Gradjanski je nesopren jesenski prvak v hrvaško-slovenski ligi. V Sarajevu se srečata splitski Hajduk in Saška. Sarajevčani imajo pri vseh letošnjih tekmah neverjetno srečo in so danes na tretjem mestu na prvenstveni tabeli.

Prav takšno srečo, kakor jo imajo Saškovi, takšno smolo imajo Varaždinci, ki igrajo v nedeljo na domačem igrišču s Concordijo. Letos Varaždinčev žoga ne gre od nog in izgublja vse po vrsti. V nedeljo se jim doma nudi zadnja prilika, da kaj zaslužijo. Toda proti Concordiji bo težko, ker je Concordija v zadnjem času v odlični formi.

Baška gre v Split. Zdi se nam, da bunjevski Hrvati na revirju ne bodo prav dosti opravili in dajemo prednost splitskim delavcem, ki bodo gotovo hoteli popraviti težek poraz, ki jim ga je zadala prejšnjo nedeljo naša Ljubljana.

Prvenstvo LNP

Lepe in zanimive bodo tudi tekme za domače prvenstvo. Tod bodo jutri igrali že prvo kolo za pomladno prvenstvo. V Ljubljani bodo jutri tri prvorazredne prvenstvene tekme. Dopoldne začno na igrišču Ljubljane že ob devetih. V prvi tekmi nastopita Hermes in Kranj. Po nedeljskem uspehu Kranja proti Reki bodo skušali Kranjčani za vsako ceno zmagati tudi proti slabšemu Hermesu. Brez izgledov niso, toda borba bo trda in huda.

Po prvi tekmi pa nastopila takoj drugi gost z Gorenjske jeseniško Bratstvo in Svoboda. Na igrišču Ilirije pa nastopita ob desetih dopoldne Mars in Reka. Enkrat sta se že pomerila letos. Tedaj so Rečani potegnili ta kratko. Ali bo v nedeljo kaj drugače?

Na igrišču Diska v Domžalah pa igrajo Jadrančani. Tekma bo dopoldne. Domače moštvo je nevarno in ne vemo, kdo bo imel več sreče. Presenetila nas ne bo nobena številka, čeprav damo Jadranu prednost.

V celjski skupini bodo imeli v Celju na Glaziji ob treh popoldne pravo senzacijo. Tekma med Celjem in Atletiki je vedno za Celje pravi športni dogodek.

V mariborski skupini bodo na sporedu tri srečanja, in sicer Mura: Rapid v Murski Soboti, ČSK: Maribor v Čakovcu in Železnikar proti Gradjanski v Mariboru.

ster in apaš, nisi bil zastoj 12 let v Nemčiji, kjer si se naučil vseh hudobij. Pravi hudič je se prinesel v mojo hišo.« Nato je Korže natančneje obrazložil, kako je z Auerjevim gangsterstvom. Pri-povedoval je, da ga je Auer nagovarjal, naj bi napadla in oropala slugo mariborske davkarije. O tem podvigu sta se večkrat pogovarjala na skupnem spreobodu, pa mu je Auer priznal, da je za ta rop že napravil natančen načrt, ki se bo gotovo posrečil. Dejal je, da nosi sluga davčnega urada vsak dan na glavno pošto najmanj pol milijona dinarjev gotovine, ob sobotah pa celo dva milijona. Zato bi se napad najbolj izplačal v soboto, pa bi ostal Auerju in Koržetu vsakemu po en milijon v žepu. Napad naj bi se izvršil takole: Ko bo sluga zvečer šel čez Slomškov trg k pošti, naj pristopi Korže ter ga prosi za ogenj. Auer bo takrat v bližini čakal z avtomobilom in ko bo sluga segel po vžgalice, bo planil nađenj, mu iztrgal aktovkto z denarjem ter bosta oba skočila v avto in pobegnila. »Zelo dober človek je ta sluga, poznam ga in vem, da ti bo prižgal cigareto,« je zatrjeval Koržetu. Potem mu ga je ob priliki nekega spreoboda celo pokazal na cesti ter mu je dejal: »Dobro si ga ogledaj, ta je tisti, pri katerem bova dobila vsak en milijon.«

Kako sta vlekla policijo

Nato je Korže povedal o Auerju še druge zanimivosti. Pravi, da sta nekega dne šla po Ulici 10. oktobra, ko je Auer naenkrat stopil v kavarno Central ter ostal tam nekaj minut, nato pa je prišel ves nasmejan iz kavarne ter sta šla proti policiji. Takrat pa so že pridrveli iz poslopja policijskega komisariata policaji in detektivji na kolesih in peš ter so švigili po Gosposki ulici in v drugih smereh. Auer da se je na ves glas smejal ter dejal: »Vidiš, kako sem jim zagodel. Veterinar sem na policijo, da sta ravno sedaj v Vetrinjski ulici razbojnika Kojance in Pajman (ta nevarna rokovanjca je policija takrat vneto zasledovala), pa jih naj gredo iskat. Jaz tako uživam, če morem potegniti policijo za nos.«

Ko je Korže to pripovedoval, je Auer ogorčen nekajkrat planil kvišku ter potem, ko je Korže nehal, odločno zatrjeval, da je vse to — načrt za roparski napad na slugo davkarije in potegavščine s policijo izvršil Korže, ne pa on.

Razprava preložena - sledila bodo zanimiva odkritja

Zasliševanje ostalih obtožencev, ki se je vršilo vse do pol dveh popoldne, je bilo prav tako napeto in silno zanimivo, kakor zaslišanje Auerja in Koržeta. Posebno Kolar je Koržeta hudo obremenjeval. Potem je sodni dvor sklenil, da se razprava preloži na 24. november. Med tem časom se pričakujejo nekatera nova senzacionalna odkritja.

Sadlarji se gibljejo

Trbovlje, 26. oktobra.

Dne 15. t. m. je bil v šoli v Trbovljah II. sad-larski sestanek, katerega so se udeležili člani domače sadjarske podružnice. Na sestanku je prišel tudi okrajni kmetijski referent g. Zupan iz Laškega. Razgovor se je vršil o postavitvi sadne sušilnice in o kritju stroškov. Sklenili so, da se prihodnje leto postavi primerna sušilnica. Zato bo potrebna podpora kralj. banske uprave, okrajnega kmetijskega odbora in občine. Kmetijski referent g. Zupan je obljubil, da bo podprl akcijo za sadno sušilnico. Nato je imel sadjarsko predavanje podružnični predsednik šolski upravitelj g. Josip Pečnik, kot strokovnjak je predaval o hranjenju jabolk v podpisnicah, o sušenju sadja za domačo potrebo, o napravi zdravega domačega kisa ter o vzgoji in negi sadnega drevja s posebnim oziranjem na dvojno cepljenje.

Domača SVD podružnica skrbno prireja sadjarske sestanke s predavanji, naroča sadno drevje sadlarjem in druge sadjarske potrebščine ter pospešuje napredek sadjarstva v svojem okolišu, t. j. v Trboveljski dolini.

II. državna deška ljudska šola v Trbovljah priredi v nedeljo 5. novembra 1939 ob 3 popoldne v III. razredu sestanek vseh staršev, katerih otroci hodijo v to šolo. Starši, udeležite se tega sestanka brez izjeme prav vsi!

Preiskava proti bankirju Jankoletu končana

Stiki s sinom maršala Badoglija — Postal bi bil multimilijonar

Ljubljana, 28. oktobra.

O Slovenski banki in bankirju Miru Jankoletu smo že napisali mnogo zanimivih poslovnih zadevščin, napisali smo, kako je »Slovenska banka« kmalu po prevratu v dobi zatega verižništva in velikih spekulacij, v dobi valutnih spekulacij in premikačev valut, v dobi, ko je ameriški dolar dosegel najvišji tečaj 100 din in celo še več, v dobi dobre konjunktura, bila ustanovljena od odličnih finančnikov in gospodarstvenikov, ki so odločali v upravnem svetu in od katerih je mnogo spe v hladnem grobu spanje pravičnega, drugi, pretkanci in zviteži pa so se pravočasno umaknili iz upravnega sveta, ko so po daljših letih uvideli nagel propad banke. Ta banka je bila tako rekoč že od leta 1927 naprej insolventna in bi morala likvidirati. Životala je naprej in bankir Miro Jankole je prišel kot angel-rešitelj v banko z namenom, da bo banko rešil in postavil zopet na trdne noge.

Miro Jankole, ki je izredno zvita buča v finančnih zadevah, je napregel vse sile in moči, da bi ta denarni zavod spravil na pravi, raven tir. Pomagal je n. pr. z različni spekulacijami rešiti nekemu tržaškemu odličniku, ki ima vplivno besedo med primorskimi begunci in biva v Belgradu, prav težak milijon. Skušal je prodati nekdanjo Mahrovo hišo na Krekovem trgu. Vodila so se dolgotrajna pogajanja z mestno občino pod bivšim gerentskim režimom in to pred približno desetimi leti. Kupčija bi bila že skoraj perfektna. Posegla pa je vmes odločna roka, ki je kratko zapisala: »S to kupčijo ne bo nič!« In res je stvar padla v vodo. Miro Jankole je imel smolo. Prodaj bi bil takrat Mahrovo hišo za več kot šest milijonov dinarjev, pa so mu jo pozneje prodali na javni dražbi za štiri milijone.

Iekal je povedal pota, da bi rešil sebe in zavod. Ko je bila med Italijo in Jugoslavijo sklenjena prijateljska pogodba, je skušal Jankole navezati stike z neko tržaško banko, ki naj bi bila prevzela Slovensko banko kot svojo podružnico. Po-

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometar	sko stanje	tempera-tura v C	relativna vlažnost	Veter (mer. i. akost)	Pada-vine
Ljubljana	750.3	2.2	1.4	94	10	N ₁ 28.5
Maribor	750.2	6.4	1.0	90	10	0 23.0
Zagreb	749.1	7.0	2.0	90	10	WNW ₂ 15.0
Belgrad	750.9	12.0	4.0	80	10	NE ₃ 9.0
Sarajevo	753.7	14.0	3.0	90	3	0 6.0
Vis	750.3	14.0	9.0	90	10	0 15.0
Split	753.2	16.0	6.0	70	4	NE ₃ 8.0
Kumbar	752.8	17.0	8.0	60	4	NNE ₃ 17.0
Rab	752.5	18.0	5.0	90	10	ESE ₁ 1.0
Dubrovnik	753.0	18.0	8.0	70	3	N ₁ 11.0

Vremenska napoved: Oblačno, hladno in nestanovitno vreme. Deževalo in snežilo bo v predledkih.

Koledar

Danes, sobota, 28. oktobra: Simon in Juda. Nedelja, 29. oktobra: Kristus Kralj.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarni: mr. Sušnik, Marjin trg 5; mr. Kural, Gosposvetska cesta št. 16 in mr. Bohinec, Rimska cesta 31.

Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljala ob sobote od 8 zvečer do ponedeljka do 8 jutraj mestni zdravstveni svetnik dr. Mis Franta, Poljanska cesta 15-11. Telefon št. 32-84.

Gospodarska in podporna zadruga drž. polje. nameščencev in upokojencev v Ljubljani si dovoljuje cenj. obštetvju društvom in korporacijam sporočiti, da bo tudi v letu 1940, in sicer dne 5. januarja 1940 priredila pod pokroviteljstvom bana, g. dr. Marka Natlačenca, običajno letno dobrodelno prireditve na Taboru. — Ker je ta prireditve edini vir dohodkov za kritje podpor in stroškov za pogrebe revnih članov zadruga, se naproša cenj. občinstvo, društva in korporacije, da blagovoljno vzeti to naznanilo in datum na znanje. — Odbor.

Univ. prof. dr. Karl Ozvald predava pod okriljem Pedagoškega društva v Ljubljani v ponedeljek, dne 30. t. m. o temi »Da bo mlado pokoljenje kal novega človeka«. Predavanje bo v mineraloški predavalnici na univerzi ob 18. Pedagoško društvo vabijo vabi k temu važnemu predavanju vse svoje člane in ostale prijatelje ter poslušalce naših predavanj iz preteklih let.

Ljubljanske občinske davščine in pristojbine — plačljive v novembru 1939 za III. četrtletje pre-računskega leta 1939-40. Lastnike in upravitelje hiš opozarja mestno poglavarstvo v Ljubljani, da dosepe občinske hišne davščine in pristojbine (vodarina, gostščina, kanalska pristojbina) za III. četrtletje pre-računskega leta 1939-40 najpозnejše do 15. novembra 1939 v plačilo. Mestno poglavarstvo vabi zato vse prizadete davčne zavezance, da poravnajo svoje obveznosti čim prej, najpозnejše pa do 15. novembra 1939, ker bi moralo mestno poglavarstvo po tem roku izterjati davčne zaostanke prisilno ter pri tem zaračunati zamudnikom 6% zamudne obresti in opominjevalne ter rubežne stroške.

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 20.

Sobota, 28. okt.: »Številka 72«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.
Nedelja, 29. oktobra ob 15: »Neopravičena ura«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol. Ob 20: »Kozarec vode«. Izven. Znižane cene od 20 dinarjev navzdol.
Ponedeljek, 30. oktobra: Zaprto.
Torek, 31. oktobra: »Hudičev učence«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Opera — Začetek ob 20.

Sobota, 28. oktobra: »Prodana nevesta«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol.
Nedelja, 29. oktobra: »Pri belem konjčiku«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol.
Ponedeljek, 30. oktobra: zaprto.

Mariborsko gledališče

Sobota, 28. okt. ob 8: »Pygmalion«. Znižane cene. Nedelja, 29. oktobra ob 3 pop.: »Celjski grofje«. Ob 8 zvečer: »Neopravičena ura«.
Torek, 31. oktobra ob 8: »Navihanka«. Premiera.

gajanja so potekala še dokaj ugodno. In zopet je bila smola!

Miru Jankoletu je zasvetila nova nada. Po posredovanju neke odlične osebnosti je bankir Jankole navezal stike s sinom italijanskega maršala Badoglija. Ta sin je bil glavni dobavitelj za Francovo armado v Španiji. Načrt je bil, da Jankole organizira velikanske dobave krompirja, fižola in moke, ki bi šle iz Jugoslavije v Španijo. Badoglijev sin je dal na razpolago 50 in celo še več milijonov za dobave, plačljive v zlatu. Stvar je že prišla skoraj do končnega sporazuma. Imel pa je Jankole tukaj velikansko smolo, kajti ob koncu pogajanj sredi avgusta lani ga je prišla roka pravice in spravila v kriminal. Te zadeve je dala reporterju kot informacije neka osebnost, ki je bila o stvari poučena.

Marsikaj bi lahko napisali o Jankoletovih mahinacijah in manipulacijah s hranilnimi knjižicami. V luksuznem avtu se je vozil po Dolenjskem in Gorenjskem ter po ljubljanski okolici. S seboj je imel cele pakete hranilnih knjižic »Slovenske banke«. Lovil je okrog lahkoverne ljudi in za-menjaval hranilne knjižice tako, da jih je delno kupil, delno pa prevzel in vloge prenesel na knjižice »Slovenske banke«, trdeč, da bodo ljudje dobili lahko izplačano polno vrednost, kakor hitro bodo to zahtevali. Sleparil je ljudi tudi s posojili. V kazenski preiskavi, ki je tekla proti Jankoletu na ljubljanskem okrožnem sodišču nad 14 mesecev, je do 6000 oseb prijavilo svoje odškodninske zahteve, ko je vse zviti bankir Jankole opeharil za okoli tri milijone in 500.000 din.

Preiskava je bila pred dobrimi desetimi dnevi končana. Spisi so bili predloženi drž. tožilecu g. Branku Goslarju, ki jih sedaj proučuje, da sestavi obširno obtožnico. Računajo, da bo prišlo do glavne razprave proti Jankoletu tja sredi januarja prihodnjega leta, kajti treba je tudi upoštevati, da bo moral predsednik malega senata, pred katerega pride zadeva, prav tako študirati obširen spis, ki tehta skoraj 15 kg.

Kako častnik rdeče ruske vojske gleda na nekdanje in sedanje zveze med Nemčijo in Rusijo

V eni svojih zadnjih števil je sovjetska vojaška revija »Ogoniok« prinesla nadvse zanimiv članek, ki je v svetovni javnosti, Rusiji naklonjeni ali ne naklonjeni, vzbudil veliko pozornost. Številka te revije, v kateri je napisan omenjeni članek, je prišla v tujino s precejšnjo zamudo in je bila najbrž delno zrtve sovjetske cenzure. Za sedanje čase je omenjeni članek ne samo od sil zanimiv, pač pa tudi zelo aktualen. Aktualen zato, ker govori o sovjetsko nemških pogodbah, podobnih kakor je zdaj, ki je bila sklenjena med Berlinom in Moskvo, zanimiv pa predvsem, ker se njegova vsebina in zaključki prav malo skladajo z najnovejšo sovjetsko politiko Kremļa. Tudi misel, ki je dala piscu pobudo, da je napisal ta članek, je nadvse originalna. Članek je posvečen nekdanjim nemško-ruskim zvezam in obravnava zgodovinske vojaške dogodke med Rusijo in Nemčijo v preteklosti. Pisec, ki je častnik rdeče vojske in se piše Rostov, dokazuje brez ovinkov, da je skušna pokazala, da dozdaj med Rusijo in Nemčijo še ni bila sklenjena niti ena pogodba, ki ne bi prenehala veljati zaradi tega, ker jo je Nemčija prekršila in Ruse izdala. V dokaz svojim trditvam Rostov navaja zgled. Med drugim pravi:

Za časa rusko-švedske vojne, ki je trajala 20 let, je ruski kralj Friderik I. prevrnil Petra Velikega, kateremu je bil obljubil svojo pomoč.

To pa ni moglo preprečiti, da ne bi bil Karel XII. pri Poltavi premagan in je ruska vojska končno le dosegla svojo zmago. Toda verolomstvo Nemcev je kljub temu prineslo Rusom veliko škodo.

Leta 1748 je bila sklenjena nova zveza med Rusijo in Prusijo, sledilo pa je spet novo izdajstvo od strani Nemcev.

V soglasju s pogodbo s Friderikom II. je odšla ruska vojska, ki je štela 30.000 vojakov, tja do Rena in pomagala Prusiji končati vojno z Avstrijo.

Prusija pa je spet sama uživala koristi od ruske zmage. Friderik II. se je polastil Šlezije in že začel kovati načrt, kako bi pograbil tudi Ukrajino. Nezvesti zavezniki so dobili svoje plačilo šele po porazu, ki jim ga je zadala ruska vojska leta 1748 pri Kunersdorfu. Rostov pravi, da je bilo to ravno ob oni priliki, ko je Friderik II. spregovoril one slovite besede o ruski armadi, ki da je ni dovolj samo premagati, pač pa jo je treba streli do zadnjega moža, »kajti drugače se bo vrnila in podavila vas.«

Pisec tega članka se ne zadovoljuje s primeri iz daljne preteklosti, pač pa se bavi tudi s podtalnim rovarjenjem »nemških izizivačev« za časa vladanja zadnjega ruskega carja Nikolaja II.

Intrigam tajnih nemških agentov, ki so se skrivali pod krinko Rasputinovih učencev in so obdajali carico Aleksandro Fedorovno, je treba pripisati, da je ostala v veljavi odstavitev velikega kneza Nikolaja s položaja vrhovnega poveljnika ruske vojske za časa svetovne vojne. Zdi se, da je bila to najbolj vroča želja Berlina. Prestolonaslednik je — kakor pravi

Rostov — napisal v svojih »Spominih«, da je obstajala »največja težava v dejstvu, da je veliki knez Nikolaj imel še vedno veliko moč.«

Berlin si je postavil za nalogo, spravi v nemilost carjevega strica Nikolaja, ki je veljal za najodločnejšega nasprotnika tistih Rusov, ki so bili naklonjeni Nemcem.

V reviji »Ogoniok« pravi omenjeni njen vojaški sodrnik, da so germanofili delali vedno proti koristim domovine Rusije. Tako le pravi:

»Germanofili so povzročili ogromno škodo Rusiji pod Nikolajem II., kakor tudi za časa vladanja Petra III. V dobi tega ruskega carja so dobesedno z ruskimi rokami rešili Prusijo in Friderika II.«

Kost za Francoze

Francoski časopisi so ta članek — razumljivo — takoj pograbil s posebno zlastjo še za-

V začaranem krogu sredi morja

Obupni boj podmornice z morskimi minami in sovražnimi ladjami

Bilo je ob štirih zjutraj. Belo rdečkasta jutranja zarja se je poljubovala z morskimi gladino. Podmornica, ki je bila odplula iz svojega oporišča, se mora previdno izmuzniti skozi polje min, ki jih je sovražnik razsejal po morju. Njena naloga je, da izvrši važno nalogo. Voda se lahko giblje. Podmornica je zmanjšala brzino. Za seboj pušča vodne vrtnice in se polagoma bliža nevarnosti — minskemu polju. Poveljnik, ki stoji sklonjen nad kartjo, se naenkrat nervozno obrne. Nekdo potrka na vrata.

Naprejš!

»Kapitan,« pravi prišlec, »ena zakovica je šla k vragu.«

»Popravili jo bomo, ko pridemo na primeren kraj. Najprej se moramo izmuzniti iz tega viražnega minekega polja.«

»Toda, kapitan, voda je že začela udirati v spodnje prostore.«

»Spravite v pogon črpalke!«

»Kapitan, se je že pokvarila. Neslutena ne-zgoda.«

»Potem sprednjo turbino!«

»Je že v pogonu, kapitan.«

»Dobro, potem pa zadnjo.«

Na kapitanovem čelu se nabirajo gube. Kakor da bi ga polil z mrzlo vodo, tako ga je zadela nenadna poškodba, ki jo je utrpela podmornica. Toda podmornica plove dalje. Moštvo izvršuje povelja z nezmanjšano hladnokrvnostjo naprej. Toda naenkrat: crrr!... crrr!... tok!... Podmornica je zaplula v minko polje. Obrežnila se je ob eno in dobro znan šum prešine posadko. Vsi se nehoti eklonijo. Sledijo strašni trenutki, ki lahko vsek hip uničijo podmornico s posadko vred. Ali se bo mina razletela ali ne? Minute, ure morete negotovosti minejo in nič se še ni zgodilo. Ali bo šlo vedno tako srečno naprej? Podmornica se še vedno vrti v minkem polju. »To je od vraga!« zamrmra kapitan in nemirno zabobna s preti po-

radi tega, ker ga je napisal častnik sovjetske vojske. Med drugimi je napisal v zvezi s tem »Paris Soir« tole: »Zanimivo bi bilo vedeti, kaj o tem mislijo moderni germanofili iz ruskega političnega urada, Molotov, Zdanov in Andrejev, ki so zastavili ves svoj vpliv in pritisk na vsa svoja teža na to, da izzovejo neverjeten preobrat v Kremlju, ki je uničil mir in odprl vse široke poti Hitlerju za njegove krvave pustolovščine. Protinemški duh, ki navdaja pisca tega članka, se je zanesel tudi med vrste ruske vojske in med višje poveljnike. To je vsekakor značilno, da je smel biti članek Rostova objavljen v sedanjem času.«

Omenjena številka revije »Ogoniok«, ki govori o večnem izdajstvu Nemčije in uničujočem delu germanofilov na Ruskem, je v resnici izšla po podpisu zadnje sovjetsko-nemške pogodbe. Številni bralci v Sovjetski Rusiji so imeli gotovo to številko »Ogonioka« še v rokah, ko so jim drugi časopisi poročali o vkorakanju rdeče vojske na Poljsko in vrlem sodelovanju Moskve in Berlina pri razdelitvi plena. Ta primerjava jih bo gotovo izučila, kaj pomenijo zadnji dogodki.

zopet potopiti. Na obzorju se prikaže ladja, ki plove naravnost proti podmornici. Hitro pod vodo, dokler je še čas! Morda je ladja ni opazila. Počasi se potopi, toda voda bolj vdira. Podmornica se še bolj nagne, posadka je pripravljena na vse. Kapitan stori poslednje, kar še more. Vse važne listine, ki jih podmornica hrani, sežge. Sedaj je končano in treba se je priprizniti z mislijo na smrt. »Vse ven!« zavpije kapitan s stisnjenimi ustnicami in podmornica se pokaže na površju. Na poveljniškem mostu, pod budim sovražnim ognjem, se kapitan obrne in s pestjo zapreči proti žrelom sovražnih topov. To je poslednja kretnja premaganca, ki noče priznati, da je premagan. Toda predno ga bodo uničili, predno se bo potopil, hoče pokazati, da ga še niso stili. Odgovoriti jim hoče na ta besen ogenj vsaj z enim strelom.

»Vsako streljanje je nemogoče, kapitan!« mu odgovore. Za to je podmornica preveč nagnjena. Granate padajo neprenehoma, voda se peni. Sedaj je končano vse. Podmornica se začne počasi potapljati. Otroci moji, hitro v vodo in rešite se! Hitro odvrzite obleko in zaplavajte. On pa ostane na mostu in poslednjič pozdravi.

Topovi nehalo bruhati. Na mestu, kjer je plula podmornica, se pokažejo veliki masetni madeži olja...

Zakaj Anglija ni kriva

sedanje vojne

O zadnjem govoru nemškega zunanjega ministra v Ribbentropa, ki je v njem ponovno obdolžil Anglijo, da je kriva sedanje vojne in poljskega propada. Države, ki so Nemčiji naklonjene ali pa se je le preveč boje, so ta Ribbentropov govor z zadovoljstvom sprejele, če se sme to sklepati iz njihovega časopisja. Zahodnje evropske demokratske države pa so ga ostro zavrnile in povedale o njem, da ne vsebuje nič drugega kot same delno ali docela neresnične trditve. V ponoven dokaz temu, da Anglija ni kriva propada Poljske in sedanje vojne, pa je angleška časopisna agencija »Reuter« objavila tole:

V odgovornih krogih smatrajo, da nasprotuje Ribbentropovi trditvi, da bi bila Anglija že več let tajno pripravljala vojno ter odbila vse Hitlerjeve predloge za mirno rešitev sporov, sledeča dejstva: 1. Anglija je dovolila Hitlerju ponovno uvedbo splošne vojaške obveznosti, Anglija je dovolila Nemčiji vojno letalstvo ter vojaško zasedbo Porenja kakor tudi zasedbo Avstrije in sudetskih pokrajin.

2. Velika Britanija je stalno stremela za sporazumom z Nemčijo. Sedanje angleško vladno so v Zedinjenih državah in drugih nevtralnih državah ostro kritizirali zaradi tega, ker je pri tem preveč popuščala.

3. Angleške garancije Poljski so bile dane dne 31. marca t. l., medtem ko je Poljska Hitlerjeve zahteve odbila že 26. marca t. l.

4. Chamberlain se je vrnil iz Monakovega lani s Hitlerjevo obljubo, da se bodo vprašanja, ki bi nastala med Nemčijo in Anglijo, reševala s posvetovanjem. Chamberlain je dejal: To je mir, ki bo trajal, dokler bomo živi. Šest mesecev pozneje ga je Nemčija izdala s tem, da je zasedla Češkoslovaško.

5. Anglija in Francija sta ugodno odgovorili na italijanski mirovni predlog 31. avgusta t. l., toda sta kot osnovni pogoj postavili izpraznitve zasedenega poljskega ozemlja v svojem odgovoru dne 2. septembra.

6. Nemčija je vojno napravila neizbežno s tem, da je udrla 1. septembra t. l. na Poljsko.

Program radio Ljubljana

Sobota, 28. oktobra: 7 Jutranji pozdrav (plošče) — 7.15 Napovedi, poročila — 7.30 Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45 — 12 Plošča za ploščo, pisana zmes, godba vesela in pesmice vmes — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.30 Plošča za ploščo, pisana zmes, godba vesela in pesmice vmes — 14 Poročila — 17 Otroška ura: a) B. Magajna: Razko in Lija, 4. branje, Boro Avtor sam; b) Mašica Komarova — 17.50 Pregled sporeda — 18 Za dolopust, igra Radijski ork. — 18.40 Ali naj varčujemo? (dr. Vladimir Murko) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nacionalna ura: Milica Jankovič (Siniša Kodrič) — 19.40 Objave — 20 O znanosti politika (dr. Alojzij Kuhar) — 20.30 Za konec meseca — pisan variete s šalami, godbo in petjem. Izvajajo znanec in neznanec — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za vesel konec tedna igra Radijski orkester.

Drugi program

Sobota, 28. oktobra: Belgrad: 20.10 Narodne pesmi — 21.40 Zabavni koncert — Zagreb: 21.30 Ork. koncert — Ankar: 20.45 Jazz — Sofija: 20. Ork. koncert — 21.30 Valčki — 22.30 Vesela narodna glasba — Bratislava: 19.30 Ciganska glasba — 20.30 Koncert — Bromster: 20.05 Ork. koncert — 21 Zvočna igra — Budapest: 20.50 Pisan večer (prenos) — 22 Plesna glasba — Bukarešta: 20.35 Plesna glasba — 21.50 Valčki — Hrbj: 20.15 Pisan drolj — 21.15 Solističen koncert — Oslo: 20.20 Kabaret — Sottens: 20 Pisan spored — 20.30 Zabavni koncert — 21.35 Zborov koncert — Rim-Bari: 20.30 Vokalni koncert — 22 Simfonični koncert — Florenca: 22.30 Pisana in plesna glasba.

V dvajsetih letih — dvakrat Brest Litovsk, mesto, ki je igralo toliko vlog v novejših odnošajih med Rusijo in Nemčijo. Leta 1917 so Nemci v plombarinih vagonih pustili iz Švice potovati glavnim boljševiškim voditeljem: Leninu, Trockemu itd. v Rusijo, da so tam organizirali komunistično revolucijo in potem sklenili z Nemčijo ločen mir v Brestu Litovskem. Prva slika nam kaže tedanjega voditelja boljševiške vojske Leva Trockega v razgovoru z nemškimi cesarskimi častniki v Brestu Litovskem. Druga slika nam kaže novo usodno srečanje nemške vojske z boljševiškimi zastopniki. To je bilo letos septembra, ko so se zastopniki narodno socialistične in rdeče armade porazgovorili o meji, ki je prerezala do tedaj samostojno poljsko državo in jo dala v plen Rusiji ter Nemčiji.

DVE BEATRICI

Ko je Quintanilla tako govoril, še zdaleka ni slutil, po čigavi zaslugi je don Cristoval prejel ta dar, in kdo je vplival na kraljico, da ga kljub vsem skrbem ni pozabila.

Nekoga dne, ko se je naš sanjač sprehajal po mestu, je zagledal neko žensko, zavito v črn plašč, ki ji je pokrival tudi del obraza. Približala se je ter mu pomignila, naj se ustavi.

V prvem hipu je mislil, da je kakšna revna ženska, ki bi ga rada prosila miloščine. Že je segel v žep, da bi jo obdaroval. Toda ni bila beračica. Takoj je spoznal svojo zmoto, ko je videl, da je njena obleka sicer črna in preprosta, a gosposka; v roki je imela dragocen rožni venec. V tisti dobi so vse Španjolke nosile ob pasu rožni venec; po njegovi večji ali manjši vrednosti si mogel spoznati družabni položaj nositeljice.

»Vitez,« je rekla starka, »oprostite; neko naročilo imam za vas. Neke visoke gospe, moja dobrotnika želi govoriti z vami.«

»Z mano?« je vprašal začuden.

»Da, z vami. Ali niste vi don Cristoval Colon?«

»Sem.«

»K vam me torej pošilja moja gospodinja. Pridite danes popoldne ob treh v park Retrete, kjer se bo sprehajala.«

»Kako se ji bom mogel približati, če je ne poznam?« je začuden vprašal don Cristoval.

»Prav dobro jo poznate, gospod. Saj ste ji izkazali veliko uslugo, za katero vam je iz vsega srca hvaležna.«

»Jaz da sem izkazal kakšno uslugo?«

»Da, gospod, pred dvema letoma v taborišču pri Malagi.«

»Ah,« je vzkliknil vitez, »Markiza de Moya.«

Takoj se mu je osvežil spomin na oni dogodek. Spomnil se je tudi na krasno dvorjanko, katero je v zadnjih dveh letih videl samo tri- ali štirikrat in še takrat ob velikih slovesnostih med množico drugih dvorjanov in dvorjanice. Za kratek hip je srečal njen pogled in zdelo se mu je, kakor da ji to srečanje ni prijetno. Navadno ljudje tako kmalu pozabijo izkazane dobrote in neradi vidijo dobrotnika, ker jim že samo njegova navzočnost očita nevhvaležnost. In, ali je

4 bilo kaj čudnega, če je pozabila na ubogega mornarja iz Genove Beatrice de Bovadilla, ki je bila ena izmed najuglednejših osebnosti na dvoru.

Lahko torej razumemo, da ga je starkino sporočilo silno presenetilo.

»Gospa,« ji je rekel, »sporočite svoji gospodarici, da ji bom na razpolago ob isti uri in na istem kraju, kakor je želela.«

Ob določen uri je don Cristoval prišel v park Retrete, ki je bil izven zidovja mesta Valladolid. Neprijeten mu je bil ta sestanek, obenem pa se mu je vzbujala radovednost, kaj neki odlična bama želi od njega.

Oziral se je naokoli in kmalu zapazil v nekem drevoredu, ki se je končaval s majhnim gozdičkom, neko imenitno gospo v spremstvu stare služabnice. Takoj je spoznal obe. Markiza de Moya, kajti bila je ona, mu je prijazno namignila ter izpustila robove plašča, katere je do tedaj držala sklenjene na prsih.

Oblečena je bila po modi tiste dobe, ki je zelo sličila noši nekdanjih rimskih matron. — Plašč, s katerim je bila odeta in ki ji je segal do tal, se ji je ljubko ovijal okoli glave. Toda, medtem ko so vdove in mladenke imele pokrito tudi čelo, je markiza imela čez obraz le tanek črn pajčolan, obroben z zlatimi čipkami, ki pa je bil tako prozoren, da ni niti malo zakrival krasnih črnih kodrov in še krasnejših oči. Njena obleka je bila iz črnega žameta in je prav tako segala do tal; krasil jo je bel naguban ovratnik. Nič čudnega ni bilo, da so vsi dvorjani in vitezi medleli za njo. Njena krasota je jo v polni meri opravičevala. Toda kljub vsemu oboževanju je njeno ime ostalo brez vsakega madeža. Tudi srečanje z don Alvarom v oni usodni noči, ni vrglo najmanjše sence nanjo, po zaslugi dona Cristovala.

Z vso upravičenostjo si je markiza takrat rekla, da ji je don Cristoval rešil več kot pa samo življenje.

»Vitez,« je rekla markiza, ko se je približala don Cristovalu, ki je medtem snel baržunasto čepico z glave in se globoko priklonil, »ne čudite se mojemu ravnanju. Bila je to moja dolžnost in že precej časa sem iskala prilike, da bi mogla govoriti z vami.«

»Gospa,« je v zadregi vzkliknil vitez in se znova priklonil. Markiza je ljubezno odslavila svojo spremiljevalko.

»Saj me boste lahko vi spremili do kraljeve palače,« je rekla, kakor da bi se hotela opravičiti, da je odslavila služabnico. »Sedaj se pa pogovoriva. Sami dobro veste, koliko vam dolgujem. Če bi

ne bilo vas, bi me bilo gotovo zadelo Arabčevo bodalo, kakor don Alvara, in najbrž bi se danes ne razgovarjala z vami. Morala bi se vam že tedaj zahvaliti, saj ste mi rešili življenje. Vojna je to preprečila — še bolj pa razburjenje in nemir, ki je tiste dni vladal na dvoru. Po zmagi smo tako hitro odpotovali v Cordovo! A od tam nas je pregnala kuga. V Saragozi sem tolikokrat iskala priliko, da bi vas srečala; a tako redko ste prihajali na dvor! Zdelo se mi je, kot da bežite pred menoj. Vem, zamermarjali so vas in žalili. Toda najprej moram govoriti o sebi. Zopet nas je nova vojna povedla drugam. Zdelo se mi je tudi, da je že prepozno, da bi se vam zahvalila. Ali vam moram povedati vsjo resnico? Priznavam, da mi je bilo preveč nerodno, da bi morala pred vami zardeti.«

»Gospa,« je zašepetal don Cristoval, ki so ga markizine besede spravljale v vedno večjo zadrego.

»Da, tega sem se bala,« je nadaljevala markiza. »Ali niste bili vi še nikoli v takšnem položaju? Človek ve, da ni vsa krivda njegova, želi, da bi drugi to spoznali, opravičili in mu prišli tako rekoč nasproti. Toda drugi pač ne morejo slutiti, kaj se godi v njegovi duši. Rad bi se opravičil, pa ne more; medtem pa čas beži in zadrega je vedno večja. Da se izogne vsem neprijetnostim, mu ne preostane drugega, kot da pokaže na zunaj, da je na vse pozabil. Tako sem tudi jaz odšla. Opustila sem že misel na to, da bi govorila z vami, čeprav sem vas videla od časa do časa. Toda vi ste tako ponsni, don Cristoval!«

»Jaz, gospa?«

»Da, vi. Se li ne zavedate, kako se kažete ljudem? Živite v nedosegljivih višavah, v vaših sanjah o slavi, smehljate se prikaznim, ki se pojavljajo pred vašimi očmi; niti ne opazite ubogih črvčikov, ki lazijo ob vaših nogah, ne čutite dotika brezpomembnih metuljkov, ki letajo okrog vas. Ali ni tako, don Cristoval?«

»Gospa, brez dvoma je nekaj resnice v tem, kar pravite o mojih sanjah in prikaznih,« je odvrnil don Cristoval. »Mogoče se res zdim prevzet, ker sem tako zaprt sam vase. Toda, kar se tiče črvčikov in metuljkov... ubog neznan črvček sem kvečjemu jaz sam. Toda o metuljkih ne vem ničesar.«

»Res?«

»Verujte mi, da govorim resnico. Zdmi se vam prevzet, a sem ponižen; mislite, da strogo sodim druge, a v resnici sam tretjem pred sodbo drugih.«